

סדר הלימוד ליום יא אדר [יום 159 בשנה]

רבי אהא באר את הפסוק הזה בשעה שנכנסה שכינה למשכן, כשנמצאו ברכות ושמחות בכל, ונכנסה השכינה כמו כלה לחפה, ואז נשלמו נמצאו ישראל למטה ונאחזו בקדוש – ברוך – הוא בארץ. זהו שכתוב (שמות כה) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ואז התבשמו עליונים ותחתונים.

ויקרא אל משה. רבי שמעון פתח (שיר ב) הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו. בפסוק זה יש להתבונן, כיון שכתוב נראו בארץ, מה זה שכתוב נשמע בארצנו? שהרי בארץ אחת מספיק. אלא הנצנים – אלו אותן הנטיעות שעקר אותן הקדוש ברוך הוא ושתל אותן במקום אחר, וגדלו כנטיעה כשמוציאה פרחים.

נראו בארץ, שהארץ הזו מתברכת מהם כראוי. ומיהו? הארץ הקדושה, הארץ העליונה, ארץ ודאי. עת הזמיר הגיע, העת לעקר את שלטון גדולי העמים שלא ישלטו על ישראל בשעה שהוקם המשכן.

וקול התור נשמע בארצנו – זו הארץ שלמטה שירשו ישראל על ידי יהושע. מי הוא קול התור? זהו התיר העליון שהזדוג עמה כשבנה שלמה את בית המקדש למטה, ואז התעטר הקדוש ברוך הוא בעטרותיו כמו חתן עם כלה, כמו שנאמר (סמ ג) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו'.

בספר האגדה אומר, קול התור – זו תורה שבעל פה, שתורה שבכתב נקראת סתם תורה, תורה שבעל פה נקראת תור, כמו שנאמר ויקר, ויקרא. זו שלמות. וזו לא כף, ואני בארתי כמו שנתבאר, וכך זה.

בא ראה, כשירדה שכינה למשכן, כתוב כלת משה, חסר ו', כלת משה ודאי, ופרשוה. אבל סוד הדבר – כלת משה זו כנסת ישראל, והכל דבר אחד, ולמלך העליון זה נאמר. כיון שהוקם המשכן, עמד משה בחוץ ואמר, לא ראוי להכניס אלא ברשות. מיד – ויקרא אל משה. מי זה ויקרא? זו אותה שהבית שלה היא, אותה

כלה שְׁכַל הַבַּיִת בְּרִשׁוּתָהּ. וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו, אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא קוֹל, אוֹתוֹ שֶׁאֲחֻז בוֹ מֹשֶׁה.

וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה. רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח (ישעיה ג) מְדוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ קָרָאתִי וְאֵין עוֹנֶה הַקְּצוֹר קְצָרָה יְדֵי מַפְדּוֹת. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל, שֶׁבְּכֹל מְקוֹם שֶׁנִּמְצְאוּ, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא עִמָּהֶם, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא בִּינֵיהֶם וּמִתְפָּאֵר בָּהֶם בְּיִשְׂרָאֵל, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁיִּשְׂרָאֵל מְשַׁלְּמִים אֶת הָאֲמוּנָה בְּאֶרֶץ, וְיִשְׂרָאֵל הֵם שְׁלֵמוֹת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ. וְכִשְׁיִשְׂרָאֵל נִשְׁלָמִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם, כְּבִיכּוֹל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ נִשְׁלָם. וְכִשְׁיִשְׂרָאֵל לֹא נִשְׁלָמִים לְמַטָּה בְּמַעֲשֵׂיהֶם וּמִתְחַיְבִים גְּלוּת, כְּבִיכּוֹל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ לֹא שָׁלֵם לְמַעְלָה. שֶׁשְּׁנִינּוּ, זֶה עוֹלָה וְזֶה יוֹרֵד. יִשְׂרָאֵל שְׁלֵמַעְלָה עוֹלָה לְמַעְלָה – כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל יוֹרֵד לְמַטָּה. הַתְּרַחְקוּ זֶה מִזֶּה, כְּבִיכּוֹל נִשְׁאָר הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּלִי שְׁלֵמוֹת, וְהַכֹּל מִשׁוּם שֶׁכְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּת.

וַאֲף עַל גַּב שֶׁיִּשְׂרָאֵל בְּגִלוּת, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא בִּינֵיהֶם, וּבָא וּמִקְדִּים לְבַיִת הַכְּנִסַּת, וְקוֹרָא וְאוֹמֵר, (ירמיה ג) שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹכְבִים אֲרָפָא מְשׁוּבוֹתֵיכֶם. וְאֵין מִי שֶׁיַּעִיר אֶת רוּחוֹ. וְאֵזוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר, מְדוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ קָרָאתִי וְאֵין עוֹנֶה. הַקְּדָמְתִי – וְאֵין אִישׁ, וְאֵין מִי שֶׁיַּעִיר אֶת רוּחוֹ.

בֹּא רְאֵה, בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁהִשְׁתַּכְּלַל בֵּית הַמִּשְׁכָּן, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַקְּדִים וְשָׂרָה בוֹ. מִיָּד – וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֵהָל מוֹעֵד לֵאמֹר. וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו, וְהוֹדִיעַ לוֹ שֶׁעֲתִידִים יִשְׂרָאֵל לַחֲטֹא לְפָנָיו וְשִׁיתַּמְשִׁכֵּן אֵהָל מוֹעֵד הַזֶּה בְּחֲטֹאֵיהֶם וְלֹא יִתְקַים בִּידֵיהֶם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֵהָל מוֹעֵד לֵאמֹר. מָה אָמַר לוֹ? מֵאֵהָל מוֹעֵד, מֵעַסְקֵי אֵהָל מוֹעֵד שֶׁעֲתִיד לְהִתְמַשְׁכֵּן בְּחֲטֹאֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יַעֲמֵד בְּקִיּוּמוֹ. אֲבָל הִרְפוּאָה לָזֶה – אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן לַה'. הֲרִי לָךְ הַקְּרִבְנוֹת שֶׁמִּגְנִים עַל הַכֹּל.

השלמה מההשמטות סימן א'

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יִצְחָק הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. בְּעוֹד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, פָּגְשׁוּ בְּאוֹתוֹ תִּינּוֹק שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ וְהָיָה עֵינָף. אָמַר לוֹ, אֲנִי עֵינָף שְׁלֹא אֶכְלָתִי הַיּוֹם הַזֶּה. הוֹצִיאֵנוּ לַחֵם וְנִתְּנָנוּ לוֹ. הַתְּרַחַשׁ לָהֶם נֶס, וּמִצְאוּ מַעֲיָן דַּק שֶׁל מַיִם (תַּחַת הָאֵילָן) תַּחֲתִיָּהֶם, וְשִׁתּוּ מִמֶּנּוּ וַיִּשְׁבוּ.

פְּתַח אותו תינזק ואמר, ויקרא אל משה, למה כאן א' זעירה? משום שהקריאה הזו לא הייתה בשלמות. מה הטעם? שלא היה אלא במשכן ובארץ אחרת, משום שאין שלמות נמצאת אלא בארץ הקדושה. עוד כאן שכינה, שם שלמות של זכר ונקבה (דברי הימים-א א) אדם, שת, אנוש. אדם שלמות של זכר ונקבה. כאן נקבה. עוד, סוף הכתוב, וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר, משום כך א' זעירה, ועוד א' זעירה. משל למלך שהיה יושב בכסא, וכתר מלכות עליו, ונקרא מלך עליון. כשירד והולך לבית עבדו, נקרא מלך קטן. כך הקדוש ברוך הוא, כל זמן שהוא למעלה על הכל, נקרא מלך עליון. כיון שהוריד את מדורו למטה, הוא מלך, אבל לא עליון כמו בתחלה, משום כך א' זעירה.

ויקרא, כך שנינו, הזמין אותו להיכלו. מאהל מועד, מיהו אהל מועד? אהל שבו תלויים מועד וחג ושבת למנות, כמו שנאמר (בראשית א) והיו לאתת ולמועדים, וכו' מתחילים למנות את החשבון, ומיהו? הלכנה, כמו שנאמר (ישעיה לג) אהל בל יצען בל יסע יתרתיו לנצח.

לאמר, מה זה לאמר? כדי לגלות, אבל הכל אחד ויפה הוא, משום ששלמות הוא מקום לגלות מה שהיה נסתר בפנים, ובכל מקום לאמר, כמו שנאמר וידבר ה' אל משה לאמר, וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר. שנתנה רשות לגלות, שהרי היה צווי ללכנה אותו הדבר מהמקום שעמד משה. וידבר ה' - למעלה, אל משה - באמצע, לאמר - בחוץ (בסוף), המקום שיש רשות לגלות.

עוד ויקרא אל משה, מה כתוב למעלה? (שמות לט) ויביאו את המשכן אל משה וגו'. למה אל משה? כך אמרו, משום שמשה ראה אותו בהר, והקדוש ברוך הוא הראה לו במראה העין, כמו שנאמר (שם כז) כאשר הראה אתך בהר. כמראה אשר הראה ה' את משה וגו'. וכתוב וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר. עכשו שהביאו לו כדי שיראה אם הוא כמו אותו המשכן שראה (כדי שיראה הוא אותו משכן שראה).

אבל למה ויביאו את המשכן אל משה? אלא, למלך שרצה לכנות פלטרין לגבירה, צוה לאמנים: ההיכל הזה במקום פלוני, וההיכל הזה במקום פלוני, כאן המקום למטתה, וכאן המקום

למנוחה. כיון שעשו אותם האמנים, הראו למלך. כך ויביאו את המשכן אל משה, בעל הבית איש האלהים. כיון שנתקן ההיכל לגבירה, הזמינה את המלך לאכל, הזמינה את בעלה עמה. משום כך ויקרא אל משה, ומשום שמשה הוא בעל הבית, מה כתוב? (שם לג) ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה. משה שהוא בעל הבית עשה כך, (מה) שאין רשות לאדם אחר לעשות כך.

וידבר ה' אליו, דרגה אחרת עליונה. ואז, בשעה שהזדמן משה להכניס, אז פתח ואמר, אדם כי יקריב מכם. מה אדם כאן? אלא כשמתחברים השמש והלבנה כאחד, פתח ואמר אדם, כמו שכתוב שמש ירח עמד זבלה. עמד ולא עמדו.

כי יקריב מכם, כאן נרמז, מי שיעשה את הקרבן שלם, שימצאו זכר ונקבה, משמע מכם, שנמצא כמו המראה שלכם. קרבן לה', שיקריב הכל להתאחד כאחד מעלה ומטה. מן הבהמה, להראות אדם ובהמה, והכל כאחד. מן הבקר ומן הצאן, אלו המרכבות שהן טהורות. כיון שאמר מן הבהמה, יכול מהכל, בין טהורים בין טמאים? חזר ואמר, מן הבקר ומן הצאן וגו'.

קרבתכם! קרבני ה'יה צריך להיות! מה זה קרבנכם? אלא בראשונה קרבן לה', ועכשו קרבנכם, קרבן לה' אדם, קרבנכם מן הבקר ומן הצאן, להראות יחוד ממעלה למטה. ממטה למעלה הינו קרבן לה'. ממעלה למטה הינו קרבנכם. משל למלך שהוא יושב בגג עליון למעלה, וכסאו מתקן על אותו הגג, והמלך העליון על הכל. אדם שמקריב קרבן (דורון) למלך, צריך לעלות מדרגה לדרגה, עד שעולה ממטה למעלה, למקום שהמלך יושב עליון על הכל, ואז יודעים שהרי מעלים דורון למלך, ואותו דורון (של המלך) מן המלך הוא. יורד דורון ממעלה למטה, הרי יודעים שאותו דורון יורד מלמעלה לאהוב המלך שהוא למטה. כך בתחלה אדם, עולה בדרגותיו ממטה למעלה, וזה קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר. יורד בדרגותיו ממעלה למטה, ואז קרבנכם.

משום כך (שיר השירים ה) אכלתי יערי עם דבשי וגו'. הינו אדם קרבן לה', אכלו רעים, הינו מן הבהמה ומן הצאן, ואז תקריבו את קרבנכם. באו רבי יהודה ורבי יצחק ונשקוהו. אמרו, ברוך הרוחמן שזכינו לשמע את זה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נֶאֱמַר הוּא לְאוֹתוֹ תִּינוּק שֶׁלֹּא יָדַע אֶת כָּל זֶה, וְאֲנִי פוֹחַד עָלָיו אִם יִתְקַיֵּם בְּעוֹלָם בְּגִלְלָל זֶה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְלָמָּה? אָמַר לוֹ, שֶׁהָרִי יִכּוֹל לְהִסְתַּכֵּל בְּמָקוֹם שֶׁאֵין רְשׁוֹת לְאָדָם לְהִסְתַּכֵּל בוֹ, וְאֲנִי פוֹחַד עָלָיו, שֶׁטָּרַם יִגִּיעַ לְפָרְקוֹ וְיִשְׁגִּיחַ וְיַעֲנִישׁוּ אוֹתוֹ. שָׁמַע אוֹתוֹ הַתִּינוּק, אָמַר, אֵינִי פוֹחַד מַעֲנֵשׁ לְעוֹלָמִים, שֶׁהָרִי בִּשְׂעָה שֶׁהִסְתַּלַּק אָבִי מִן הָעוֹלָם, בְּרַךְ אוֹתִי וְהִתְפַּלֵּל עָלַי, וְיוֹדַע אֲנִי שְׁזָכוֹת אָבִי תִּגַּן עָלַי. אָמְרוּ לוֹ, מִי הוּא אָבִיךָ? אָמַר, בְּנוֹ שֶׁל רַב הַמְּנוּנָא סָבָא. לָקְחוּ אוֹתוֹ וְהִרְכִּיבוּ אוֹתוֹ עַל כְּתֵפֵיהֶם שֶׁלְּשָׁה מִלִּין. הֵלְכוּ וְסִדְּרוּ אֶת הַדְּבָרִים לְפָנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר לָהֶם, וְדַאי יִרְשֵׁת הַתּוֹרָה הוּא יִרְשׁ, וְאֵלְמָלֵא זְכוֹת אָבִיו, הֲיֵה נַעֲנֵשׁ מִלְּמַעְלָה, אֲבָל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לְאוֹתָם שֶׁהוֹלְכִים אַחֵר הַתּוֹרָה, מוֹרִישׁ אוֹתָהּ לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם לְעוֹלָמִים (ע"כ מההשטמות).

רַבִּי חֲזַקְיָה הָיָה מְצוּי לְפָנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר לוֹ, זֶה שֶׁנִּקְרָא קֶרְבֵּן, קְרוֹב הֲיֵה צָרִיךְ לְהִיּוֹת, אוֹ קְרִיבוֹת. מַה זֶה קֶרְבֵּן? אָמַר לוֹ, הָרִי זֶה יָדוּעַ לְחֻבְרִים, קֶרְבֵּן הוּא מֵאוֹתָם הַכְּתָרִים הַקְּדוּשִׁים שֶׁנִּקְרְבִים כָּלֶם כְּאֶחָד וְנִקְשָׁרִים זֶה עִם זֶה עַד שֶׁכָּלֶם נַעֲשִׂים אֶחָד, בִּיחוד שְׁלָם, לְתַקֵּן אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ כְּרְאוּי. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב קֶרְבֵּן לַה'. קֶרְבֵּן שֶׁל אוֹתָם כְּתָרִים קְדוּשִׁים לַה' הוּא, לְהִתְתַּקֵּן הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ וְלִיְחַדּוֹ כְּרְאוּי כְּדֵי שְׁיִמְצְאוּ רַחֲמִים בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. וְהַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ שֶׁהִתְעַטֵּר בְּעִטְרוֹתָיו לְבִשָּׁם אֶת הַכֹּל.

וְכָף זֶה כְּדֵי לְעוֹרֵר רַחֲמִים וְלֹא לְעוֹרֵר דִּין. וּמִשּׁוֹם כֵּךְ לַה' הוּא, וְלֹא לְאֱלֹהִים. לַה' – אָנוּ צָרִיכִים לְעוֹרֵר רַחֲמִים, וְלֹא לְאֱלֹהִים. אָנוּ רוֹצִים רַחֲמִים וְלֹא דִין. אָמַר, אֲשֶׁרִי חִלְקִי שֶׁשָּׂאֵלְתִי וְהִרְוַחְתִּי אֶת הַדְּבָרִים הַלְלוּ, וְזֶהוּ בְרוּר הַדְּבָר. אֲבָל הָרִי כְּתוּב (תהלים נא) זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבְּרָה לֵב נִשְׁבֵּר וְנִדְכָּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה. זִבְחֵי אֱלֹהִים כְּתוּב, וְלֹא זִבְחֵי ה'.

אָמַר לוֹ, וְדַאי כֵּךְ זֶה, קֶרְבֵּן אֱלֹהִים לֹא כְּתוּב, אֲלֵא זִבְחֵי אֱלֹהִים. וְלָכֵן שְׁחִיטָתָן בְּצִפּוֹן, שֶׁהָרִי זִבְיָהּ הִיא בְּשִׁבִיל אֱלֹהִים, אוֹתוֹ הִצֵּד שֶׁל הַגְּבוּרָה שֶׁיִּתְבַּשֵּׂם וְיִשְׁבֵּר אֶת רוּחַ הַדִּין, וְיִחַלֵּשׁ הַדִּין, וְיִתְגַּבְּרוּ רַחֲמִים עַל דִּין. וְעַל כֵּן זִבְחֵי אֱלֹהִים, לְשִׁבְרָתָהּ אֶת הַכֹּחַ וְהִתְקַף שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה, שֶׁכְּתוּב רוּחַ נִשְׁבְּרָה, שֶׁתְּהִיָּה אוֹתָהּ רוּחַ הַתְּקִיפָה נִשְׁבְּרָה, וְלֹא יִתְגַּבֵּר רוּחָהּ וְכֹחָהּ וְתִקְפָּה. וְאִזּוֹ אָדָם צָרִיךְ לְעַמֵּד עַל הַמְּזִבַּח בְּרוּחַ נִשְׁבְּרָה, וְיִתְבַּיֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו, כְּדֵי שֶׁתְּהִיָּה אוֹתָהּ רוּחַ תְּקִיפָה שְׁבוּרָה, וְהַכֹּל כְּדֵי שֶׁהַדִּין יִתְבַּשֵּׂם, וְיִתְגַּבְּרוּ הַרַחֲמִים עַל הַדִּין.

אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קִרְבָּן לֵה'. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כִּדְּ הָיָה לוֹ לִכְתּוֹב הַפְּסוּק הַזֶּה: אָדָם כִּי יִקְרִיב קִרְבָּן לֵה'. מַה זֶה מִכֶּם? לְהוֹצִיא אֶת אָדָם הָרָאשׁוֹן שֶׁהִקְרִיב קִרְבָּן כְּשִׁבְרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ, וְכֵאֵן כְּתוּב מִכֶּם, הָאָדָם הַזֶּה, לְהוֹצִיא אָדָם אַחֵר שֶׁלֹּא הָיָה מִכֶּם. אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, יִפֶּה אֲמַרְתָּ, וְכֵן זֶה.

רַבִּי אֲבָא פָּתַח (שם מח) שִׁיר מְזֻמּוֹר לְבָנֵי קִרְחָ. הַשִּׁיר הַזֶּה הֵיא תְּשַׁבַּחַת מְעֵלָה עַל כָּל שְׁאָר הַתְּשַׁבַּחוֹת שֶׁזָּכוּ לְשַׁבַּח אוֹתוֹ בְּנֵי קִרְחָ. שִׁיר מְזֻמּוֹר – תְּשַׁבַּחַת עַל תְּשַׁבַּחַת, תְּשַׁבַּחַת שְׁמַתְחַלֶּקֶת לְשִׁתֵּי תְּשַׁבַּחוֹת.

וְזָכוּ בְּנֵי קִרְחָ לְשַׁבַּח אֶת כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל. וְהַשְּׁבַח שֶׁל כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל הֵם אוֹמְרִים. וּמַה הוּא? שְׁכָתוּב (שם) גְּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר קְדִשׁוֹ. מִתִּי נִקְרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גְּדוֹל? בְּזִמְן שֶׁכְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל נִמְצְאָת עִמּוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוּב בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ, הוּא גְּדוֹל בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ, עִם עִיר אֱלֹהֵינוּ.

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, מַה עוֹשֶׂה כֵּאֵן אֱלֹהֵינוּ? אָמַר לוֹ, כֵּן זֶה וּדְאִי, הָעִיר הַזֹּאת הֵיא יִרְאֵת אֱלֹהֵינוּ (פְּתוּחָ) וְתְּשַׁבַּחְתָּהּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל הֵיא. מַה מְשַׁמְעָ? נִשְׁמַע שְׁמֵלֶךְ בְּלִי גְבִירָה אֵינוּ מֵלֶךְ, וְאֵינוּ גְּדוֹל וְאֵינוּ מְהֻלָּל. וְלִכֵּן כָּל מִי שֶׁלֹּא נִמְצָא זָכָר וּנְקֵבָה, אֶת כָּל הַשְּׁבַח מְסִירִים מִמֶּנּוּ וְאֵינוּ בְּכֻלָּל שֶׁל אָדָם. וְלֹא עוֹד, אֲלֹא שְׁאֵינוּ כְּדֹאִי לְהַתְּבַרֵּךְ.

כְּתוּב (איוב א) וַיְהִי הָאִישׁ הַהוּא גְּדוֹל מִכָּל בְּנֵי קָדָם. שְׁנֵינוּ בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְּנוּנָא סְבָא, שְׁבַת זוּגוֹ הֵיְתָה כְּמוֹהוּ בִּירְאֵת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמְהֻצֵד שֶׁל אֲשֶׁתוֹ נִקְרָא גְּדוֹל. אֵף כֵּאֵן, גְּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד. וּבְמַה הוּא גְּדוֹל? חֲזַר וְאָמַר, בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר קְדִשׁוֹ.

וּמִשׁוּם כֵּן הַתְּשַׁבַּחַת הַזֹּאת בְּשָׁנֵי. וְאֵם תְּאֹמַר, לְמַה לֹּא כְּתוּב כִּי טוֹב בְּשָׁנֵי? מִשׁוּם שְׁעֵתִידִים לְהַפְּרֵד, וְסוּד הַדְּבָר – (בְּרֵאשִׁית ב) לֹא טוֹב הֵיּוֹת הָאָדָם לְבָדוֹ. בְּזִמְן שֶׁהוּא לְבָדוֹ, כְּתוּב לֹא טוֹב. וְלִכֵּן לֹא כְּתוּב כִּי טוֹב בְּשָׁנֵי.

גְּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל, כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ. יִפֶּה נוֹף מְשׁוּשׁ כָּל הָאָרֶץ, הַתְּשַׁבַּחַת שֶׁל הַזְּוֹג שְׁלֵהֶם. יִפֶּה נוֹף – זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְזֶה צְדִיק, מְשׁוּשׁ כָּל הָאָרֶץ, אֲזִי הֵיא שְׁמַחַת הַכָּל, וּכְנִסַּת יִשְׂרָאֵל מִתְּבַרְכָת.

אֱלֹהִים בְּאַרְמְנוֹתֶיהָ נוֹדַע לְמִשְׁגָּב וְגו' – אֵלוֹ הֵם נִצְ"ח וְהו"ד, שְׁשֵׁם הַתְּכַנְסוֹת שֶׁל כָּל הַבְּרָכוֹת, הַתְּכַנְסוֹת שֶׁל שְׁמַחָה. מִשֵּׁם

יוצאת על ידי הדרגה הזו שנקראת צדיק, ושם התכנסו הברכות לבשם את העיר הקדושה ולהתברך משם. כי הנה המלכים נועדו – אלו כל כתרי המלך בכלל אחד, ולמקום אחר הדברים הללו עולים.

בא ראה, בשעה שאדם מתקן את מעשיו על ידי קרבן, הכל מתבשם ונקרב ונקשר זה בזה ביחוד שלם. זהו שכתוב אדם כי יקריב מכם. כי יקריב לקשר את הדברים כראוי.

בא ראה, אדם כי יקריב, להוציא את מי שלא נשא, שהרי קרבנו אינו קרבן, וברכות לא נמצאות אצלו (על ידי), לא למעלה ולא למטה. ממשמע שכתוב אדם כי יקריב, שונה כאן, שאינו אדם, ואינו בכלל של אדם, ושכינה אינה שורה עליו משום שהוא פגום, ונקרא בעל מום, ובעל מום מרחק מן הכל, כל שכן למזבח להקריב קרבן.

ונדב ואביהוא מוכיחים, שכתוב (ויקרא י) ותצא אש מלפני ה'. ומשום כך כתוב, אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. אדם שנמצאו זכר ונקבה, זה ראוי להקריב את הקרבן הזה ולא אחר.

ואמר רבי אבא, אף על גב שבארוה את נדב ואביהוא בדבר אחר, כך הוא ודאי. אבל קטרת היא עליונה מכל הקרבנות של העולם, שעליה מתברכים עליונים ותחתונים, והקרבן הזה שהוא מעל לכל הקרבנות לא ראויים הם לקרבו, שהרי לא נשאו, לקרבן לא היו ראויים, כל שכן לדברים עליונים שיתברכו על ידם.

ואם תאמר, ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם, למה? לאדם שבא לפני הגבירה לבשר לה שהרי המלך בא לביתה, וישרה עם הגבירה לשמח עמה. בא לפני המלך, ראה המלך שאותו אדם הוא בעל מומים. אמר המלך: אין זה כבודי שעל ידי הפגום הזה אכנס אל הגבירה. בין כך התקינה הגבירה את הבית למלך. כיון שראתה שהמלך היה מזמן לבא אליה, ואותו אדם גרם שהמלך יסתלק ממנה, אז צוטה הגבירה להרג את אותו אדם.

כך בזמן שנכנסו נדב ואביהוא וקטרת בידיהם, שמחה הגבירה, והתתקנה לקבל את המלך. כיון שראתה המלך אותם אנשים פגומים, בעלי מומים, לא רצה המלך שעל ידם יבא לשרות עמה, והסתלק ממנה המלך. כשראתה הגבירה שבגללם הסתלק המלך ממנה, מיד – ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם.

וְכִי זֶה מְשׁוּם שְׁמִי שְׁלֹא נִשָּׂא הוּא פָּגוּם. בְּעֲלֵי מוֹמִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, קִדְשַׁת הַמֶּלֶךְ מִסְתַּלְקֶת מִמֶּנּוּ וְלֹא שׁוֹרֶה בַּפָּגָם. וְלִכֵּן כְּתוּב אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קִרְבָּן. מִי שֶׁנִּקְרָא אָדָם – יִקְרִיב. וּמִי שְׁלֹא נִקְרָא אָדָם – לֹא יִקְרִיב.

מִן הַבְּהֵמָה – כָּלֵל. מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן – פָּרֹט. אַחַר כֵּן אֵלּוּ שְׂכָשָׁרִים לֶאֱכֹל, וְשְׁלֹא כְּשָׂרִים לֶאֱכִילָה אֲסוּר לְהִקְרִיב. וְלִמְקוֹם אַחַר הַסְּתַלְקוֹ אוֹתָם שְׂכָשָׁרִים וְאוֹתָם שְׁלֹא כְּשָׂרִים.

אִם עָלָה קִרְבָּנוֹ. רַבִּי חֲיִיא פְּתַח (ישעיה נה) כִּי לֹא מִחֻשְׁבְּתֵי מִחֻשְׁבוֹתֵיכֶם וְלֹא דְרָכֵיכֶם דְּרָכִי. כִּי לֹא מִחֻשְׁבְּתֵי מִחֻשְׁבוֹתֵיכֶם, מִחֻשְׁבְּתֵי כְּתוּב חֶסֶר בְּלֹא ו'. בֹּא רְאֵה, מִחֻשְׁבַּת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיא עֲלִיוֹנָה וְרֹאשׁ שֶׁל הַכֹּל, וּמֵאוֹתָהּ מִחֻשְׁבָּה הַתְּפֹשֵׁטוּ דְרָכִים וְשִׁבְלִים לְהַמְצִיא הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ וּלְתַקְּנוֹ בְּתַקּוּנָיו כְּרֹאזִי. וּמֵאוֹתָהּ מִחֻשְׁבָּה נִשְׁפַּעַת וְיוֹצֵאת הַשְּׂקֵאת גַּן הָעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַכֹּל. וּמֵאוֹתָהּ מִחֻשְׁבָּה קִיָּמִים עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים. וּמֵאוֹתָהּ מִחֻשְׁבָּה נִמְצְאָת תּוֹרָה שֶׁבְּכַתָּב וְתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פִּהּ.

מִחֻשְׁבַּת הָאָדָם הִיא הָרֹאשׁ שֶׁל הַכֹּל, וּמֵאוֹתָהּ מִחֻשְׁבָּה מִתְּפֹשֵׁטִים דְרָכִים וְשִׁבְלִים לְהַסִּיט אֶת דְרָכָיו בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. וּמֵאוֹתָהּ מִחֻשְׁבָּה שׁוֹפַעַת וְיוֹצֵאת זְהֻמַּת הַיֵּצֵר הָרַע לְהִרְעוֹ לוֹ וְלִכְלֹל. וּמֵאוֹתָהּ מִחֻשְׁבָּה נִמְצְאוֹת עֲבֵרוֹת, חֻטְאוֹת וְזִדּוֹנוֹת, עֲבוּדָה זָרָה, גְלוּי עֲרִיוֹת וְשִׁפְיכוֹת דָּמִים. וְעַל זֶה, כִּי לֹא מִחֻשְׁבְּתֵי מִחֻשְׁבוֹתֵיכֶם.

וּמִשׁוּם כֵּן בְּרֹאשׁ הַכֹּל כְּתוּב, אִם עָלָה קִרְבָּנוֹ. מִן הַבְּקָר, וְלֹא בְּקָר, וּמִי הוּא? הוּא פֶּר בֶּן בְּקָר, שֶׁהוּא זָכָר.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, מִן הַבְּקָר סֶתֶם, וְחִזּוֹר וּפְרֵשׁ – זָכָר תָּמִים יִקְרִיבֵנוּ, זָכָר וְלֹא נִקְבָּה, שֶׁהֲרִי זָכָר נוֹדַע לְמַעְלָה וְנִקְבָּה נוֹדַעַת לְמַטָּה. וְכֵן מִן הַצֹּאן וּמִן הַכְּבָשִׁים וּמִן הָעֹזִים.

מִי שֶׁבָּאִים לְעוֹלָה – כָּלָם זָכָר, וְלֹא נִקְבָּה, מְשׁוּם שֶׁעוֹלָה עוֹלָה עַל הַלֵּב, עַל הַלֵּב וְדַאי, וְנוֹדַע מִי שֶׁעוֹמֵד עַל הַלֵּב. וּמְשׁוּם כֵּן עוֹלָה לְמַעְלָה, וְכָלָם זָכָרִים. וְלִכֵּן פְּתַח הַכְּתוּב בְּרֹאשׁ בְּעוֹלָה יוֹתֵר מִכָּל שְׂאֵר הַקִּרְבָּנוֹת, שֶׁהֲרִי הַמִּחֻשְׁבָּה הִיא הָרֹאשׁ שֶׁל הַכֹּל.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם כֵּן, בְּמָקוֹם שֶׁל מִחֻשְׁבָּה שֶׁל מַעְלָה צָרִיךְ לְהִקְרִיב. לָמָּה לְמַטָּה יוֹתֵר? לֹא הִיָּה בִּידוֹ. בֹּא לִפְנֵי רַבִּי

שמעון. אמר לו, הראש של הכל הוא מחשבה, וסיום של אותה מחשבה מקום שנקרא בקר, ומיהו? אותו סיום הגוף שמבשם את הנקבה. כך מחשבה של אדם ראש של הכל. הסיום של אותה מחשבה, כשנעשה מעשה, מתי? בבקר. זהו שכתוב (מיכה ב) הוי חשבי און ופעלי רע. אימתי? על משכבותם באור הבקר יעשוה. ועל כן לאותו מקום של מחשבה, המחשבה עולה, והמעשה מתקרב לסיום המחשבה ודאי.

רבי אחא היה הולך בדרך, והיו עמו רבי יהודה. עד שהיו הולכים, אמר רבי יהודה, זה ששנינו בתולת ישראל, בתולה שהתברכה מן שבע (מישראל), שנקראת בת שבע, ופרשוה בכמה מקומות. ובתולה למטה ירשה שבע ברכות בגללה. והרי כתוב, ואתה בין אדם שא קינה על בתולת ישראל, ודאי עליה נאמר, על כנסת ישראל. וזה קשה מהכל, שכתוב (עמוס ה) נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל. וזה שאמרו כל החברים בדרך זה הוא יפה. אבל אם הפרשה נאמרה בדרך של נחמה, היינו אומרים כך, אבל בקינה הזו נאמר, והרי הכתוב מוכיח כך.

אמר לו, ודאי כך זה, והרי היה קשה לי אותו דבר יותר מהכל, וכאנו אל רבי שמעון בחשכות פנים. אמר לי, ממראה פניך נודע מה שבלבך. אמרתי לו, ודאי שפני ולפי שוים. אמר לי, אמר לי דברך. אמרתי לו, כתוב נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל. מי שיש לו רגז באשתו ויצאה ממנו, לא תחזור לעולמים. אם כך, אוי לבנים שגדשו עמה. אמר לי, ולא מספיק לך מה שאמרו כל החברים? אמרתי, הרי שמעתי דבריהם, שהיו מאהבה, ולא מתישבים בלבי.

אמר, כל מה שאמרו החברים יפה ונאה, אבל אוי לדור כשהרועים אין נמצאים, והצאן סוטים והולכים, ולא יודעים לאיזה מקום הולכים, לא ימינה ולא שמאלה. ודאי שפסוק זה צריך להכיר, וכלם גלויים לאותם שרואים בדרך התורה בדרך אמת.

בא ראה, בכל הגליות שגלו ישראל, לכלן שם זמן וקץ, ובכלן היו ישראל שבים לקדוש ברוך הוא, ובתולת ישראל היתה שבה למקומה, באותו זמן שגזר עליה. ועכשו בגלות האחרונה הזו אינו כך, שהרי לא לא תשוב כך כמו בפעמים האחרות. והפסוק הזה

מוכיח, שכתוב נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל. נפלה ולא אוסיף להקימה לא כתוב.

מִשָּׁלַךְ לְמֶלֶךְ שָׂרְגוּ עַל הַגְּבִירָה וְזָרַק אוֹתָהּ מֵהִיכָלוֹ לְזִמְנֵי יְדוּעַ. כְּשֶׁהָיָה מְגִיעַ אוֹתוֹ זִמְנֵי, מִיַּד הַגְּבִירָה הִיָּתָה נִכְנָסֶת וְשָׁבָה לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, וְכֵן פַּעַם אַחַת וּשְׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ פַּעַמִּים. לְפַעַם הָאַחֲרוֹנָה הִתְרַחֲקָה מֵהִיכַל הַמֶּלֶךְ, וְהִשְׁלִיךְ אוֹתָהּ הַמֶּלֶךְ מֵהִיכָלוֹ לְזִמְנֵי רְחוּק. אָמַר הַמֶּלֶךְ, הַפַּעַם הַזֶּה אֵינָה כְּשֶׁאֵר הַפַּעַמִּים שֶׁהִיא תִּחְזֹר לְפָנַי כִּי, אֲלֵא אֲנִי אֶלֶךְ עִם כָּל בְּנֵי הַיִּכְלִי וְאֶבְקַשׁ אוֹתָהּ.

כְּשֶׁהִגִּיעַ אֵלֶיהָ, רָאָה אוֹתָהּ שֶׁהִיָּתָה שׁוֹכְבַת בְּעַפְרָה. מִי רָאָה אֶת כְּבוֹד הַגְּבִירָה בְּאוֹתוֹ זִמְנֵי וְאֶת בְּקָשׁוֹת הַמֶּלֶךְ כְּנִגְדָּה, עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ אוֹחַז אוֹתָהּ בְּיָדוֹ וּמְקִים אוֹתָהּ, וּמְבִיא אוֹתָהּ לְהִיכָלוֹ, וְנֹשֵׁבַע לָהּ שְׁלֵא יִפְרֹד מִמֶּנָּה לְעוֹלָמִים וְלֹא יִתְרַחַק מִמֶּנּוּ.

כִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא – כָּל זִמְנֵי שֶׁנִּכְנָסֶת יִשְׂרָאֵל בְּגִלוֹת, כְּשֶׁהָיָה מְגִיעַ הַזִּמְנֵי, הִיא בָּאָה וְחוֹזְרֶת לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ. וְעַכְשָׁיו בְּגִלוֹת הַזֶּה לֹא כִּי, אֲלֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יֵאָחַז בְּיַדֶּיהָ וְיִקִּים אוֹתָהּ וְיִתְפָּיֵס עִמָּה וְיֵשִׁיב אוֹתָהּ לְהִיכָלוֹ. וְבֹא תִרְאֶה שֶׁכֵּן זֶה, שֶׁהָרִי כְּתוּב נִפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם, וְעַל זֶה כְּתוּב (עמוס ט) בַּיּוֹם הַהוּא אֶקִּים אֶת סִכַּת דָּוִד הַנִּפְלֶת. הִיא לֹא תוֹסִיף קוּם כְּמוֹ בַּפַּעַמִּים הָאַחֲרוֹת, אֲבָל אֲנִי אֶקִּים אוֹתָהּ. וְעַל זֶה כְּתוּב, בַּיּוֹם הַהוּא אֶקִּים אֶת סִכַּת דָּוִד הַנִּפְלֶת, אֲנִי אֶקִּים אֶת סִכַּת דָּוִד. מִי זֶה סִכַּת דָּוִד? זֶה בְּתוֹלֶת יִשְׂרָאֵל. הַנִּפְלֶת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב נִפְלָה. וְזֶהוּ כְּבוֹדָה שֶׁל בְּתוֹלֶת יִשְׂרָאֵל וְתִשְׁבַּחְתָּהּ, וְזֶה לְמַדְנֹו בְּאוֹתָהּ שְׁעָה. **אָמַר** רַבִּי יְהוּדָה, וְדַאי דְּבִרְתָּ עַל לְבִי וְהִתִּישְׁב, וְזֶהוּ בְּרוּר הַדְּבָר. וְזֶה הוֹלֵךְ כְּמוֹ דְּבָר אֶחָד שֶׁשְּׁמַעְתִּי וְשִׁכַּחְתִּי, וְעַכְשָׁיו הִרוּחַתִּי אוֹתוֹ. שְׁשֻׁנִּינוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַכְרִיז עַל כְּנָסֶת יִשְׂרָאֵל וְיֹאמַר (ישעיה נב) הַתְּנַעֲרִי מֵעַפְרָה קוּמִי שְׁבִי יְרוּשָׁלַם. כְּמִי שֶׁאוֹחַז בְּיָדֵי חֲבֵרוֹ וְיֹאמַר: הַתְּנַעֲרִי, קוּם! כִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יֵאָחַז בָּהּ וְיֹאמַר: הַתְּנַעֲרִי, קוּמִי!

אָמַר לוֹ רַבִּי אֶחָא, וְכֵן כָּל אוֹתָם בְּנֵי הִיכַל הַמֶּלֶךְ פּוֹתְחִים בְּלִשׁוֹן זֶה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שם ט) קוּמִי אוּרִי כִּי בֹא אוֹרְךָ, הָרִי הַמֶּלֶךְ כָּאֵן, וְדַאי שֶׁאֵז הוּא הַכְּבוֹד שֶׁלָּהּ, וְשִׁמַּחַת הַכָּל כְּשֶׁהַמֶּלֶךְ מִתְפָּיֵס עִמָּה. (כְּתוּב (מלכים-א א) וַתֵּבֵא בֵּת שִׁבְעָ אֶל הַמֶּלֶךְ הַחֲדָרָה, כְּמוֹ זֶה) בְּכָל אוֹתָן הַפַּעַמִּים הִיא בָּאָה אֶל הַמֶּלֶךְ וְעוֹמְדַת לְפָנָיו. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (מלכים-א

(א) ותבא לפני המלך, ותעמד לפני המלך. אבל בפעם הזו לא כף, אלא המלך ילך אליה ויתפייס עמה וישיב אותה להיכלו. זהו שכתוב הנה מלך יבא לך, ודאי, ולא את אליו. יבא לך, לפייס אותך. יבא לך, להקים אותך. יבא לך, להשלים אותך בכל. יבא לך, להכניס אותך להיכלו ולהזדווג עמך זוג עולמים, כמו שנאמר וירשתיך לי באמונה.

עד שהיו הולכים, פגש בהם רבי אבא. אמרו, הרי בעל החכמה בא, נקבל פני השכינה. כשקרכו אליו, השתמט מהאפף שהיה יושב עליו, וירד אליהם.

פתח ואמר (שמות יט) ויהי קול השפר הולך ורחק מאד וגו'. ויהי קול השפר, כאן נחלקו ספרי הראשונים, וכלם בדבר אחד נתקעו. יש מי שאומר, קול השפר – שנים. קול – אחד. השפר – שנים. ודיק זה משלא כתוב ויהי השופר הולך ורחק, אלא קול השפר, קול שיוצא מהשופר, שודאי נקרא שופר, כמו שנאמר (ישעיה כז) יתקע בשופר גדול, וזהו שופר גדול שבו יוצאים העבדים לחרות עולמים, והרי פרשוה.

ויש מי ששונה ומדיק שהכל אחד, משום שכתוב קול השפר, הקול שנקרא שופר. ומניין לנו שנקרא קול? ממה שכתוב (דברים ה) קול גדול ולא יסף, והקול הגדול הזה נקרא שופר. ועל כן, קול השפר הולך כתוב. לאן הולך? אם תאמר להר סיני או לישראל, אז יורד היה צריך להיות! אלא התורה יצאה מכאן. ומהמקום הזה, שהוא הכלל של כל שאר הקולות, נתנה, וכשיסתכלו בדברים, הכל אחד.

ולכן הלוחות הראשונים היו רשומים מהמקום הזה, וזהו סוד הדבר, שכתוב (שמות לב) חרות על הלחת. אל תקרי חרות אלא חרות, חרות ממש, מקום שכל החרות תלויה בו. ובא ראה, אין לך דבר בתורה שאומרים כל החברים זה כף וזה כף, שלא הולך הכל למקום אחד ומתכנס למעין אחד.

הולך, כמו שנאמר (קהלת א) כל הנחלים הלכים אל הים, וכתוב הכל הולך אל מקום אחד. ורחק מאד – כמו ששנינו, כלי מחזיק ארבעים סאה. ורחק מאד – שאין לך דבר בתורה חלש או שבור, שכשתסתכל ותכיר אותו, שלא תמצא אותו חזק כפטיש ששובר סלעים. ואם זה חלש – זה ממך, כמו שבארוה, שכתוב (דברים לב) כי לא דבר רק הוא, ואם רק הוא – מכם הוא. ועל זה ורחק מאד.